

Костенко Євген Якович,
доктор медичних наук, професор,
декан стоматологічного факультету,
професор кафедри ортопедичної стоматології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0002-3997-2371
м. Ужгород, Україна

Гончарук-Хомин Мирослав Юрійович,
доктор філософії,
завідувач кафедри терапевтичної стоматології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0002-7482-3881
м. Ужгород, Україна

Канюра Олександр Андрійович,
доктор медичних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи,
професор кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
ORCID ID: 0000-0002-6926-6283
м. Київ, Україна

Костенко Світлана Борисівна,
доктор медичних наук, доцент,
завідувачка кафедрою ортопедичної стоматології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0002-4590-2863
м. Ужгород, Україна

Розвиток судової стоматології України

Виходячи зі спрямування Національної програми розвитку України на Євроінтеграцію, у 2013 році в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» був створений «Науково-навчальний центр судової стоматології». Створення центру було ініційоване та забезпечене д.мед.н., проф. Костенком Є.Я. У серпні 2013 року після офіційного прийняття Асоціації судової стоматології України до складу International Organization for Forensic Odonto-Stomatology (IOFOS) науково-навчальний центр набув статусу регіонального осередку IOFOS в Україні.

Мета функціонування Центру – забезпечення та функціонування першої в Україні науково-навчальної бази, розробки та обґрунтування методів підготовки навчальних та практичних програм з судової стоматології для експертів криміналістів, судово-медичних експертів та стоматологів (згідно Наказу № 102/01-03 «Про створення Науково-навчального центру судової стоматології»).

Завдання Центру полягають у наступному:

1) визначення потреби проведення стоматологічних експертиз для надання допомоги слідчо-судовим органам у питаннях встановлення істинних фактів, які цікавлять слідство;

2) розробка медико-інформаційних методів ідентифікації особи за одонтологічним статусом;

3) обґрунтування актуальних адекватних критеріїв експертної оцінки морфо-функціональних змін зубо-щелепного апарату в результаті стоматологічних втру-

чань як додаткових елементів доказової бази комплексної судово-медичної експертизи;

4) адаптація аналітично-інформаційної комп'ютерної програми ідентифікації одонтологічного статусу за рекомендаціями DVI/Interpol з урахуванням протоколів надання стоматологічної допомоги населенню, затверджених МОЗ України;

5) реєстрація стоматологічного статусу за допомогою адаптованих шифрів та кодів з можливістю їх подальшої інтеграції у інформаційну пошукову базу Interpol при ідентифікації громадян України – жертв масових катастроф, природних катаклізмів, терористичних актів;

6) впровадження алгоритму проведення дентальної ідентифікації в ході комплексних судово-медичних експертиз;

7) запровадження баз даних цифрових ортопантограм у відомчих поліклініках стоматологічного профілю, які обслуговують осіб, професійна діяльність яких пов'язана з ризиком для життя, з метою подальшої ідентифікації;

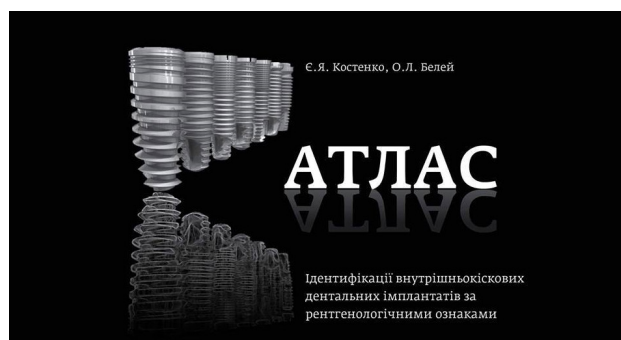
8) підготовка спеціалізованих кадрів з метою їх залучення до міжнародних та державних програм ідентифікації громадян України

Функціонування Центру сприяє процесу міжнародної інтеграції України в умовах залучення представників Центру до ідентифікаційних команд DVI/Interpol, та спрямоване та на вирішення питання ідентифікації громадян України з врахуванням особливостей надання стоматологічної допомоги населенню згідно протоколів МОЗ. Офіційний вступ Асоціації судової стоматології України

до Міжнародної організації судової одонто-стоматології розширив рамки європейської співпраці української школи судової одонтології, однак підвищення практичної значимості такої співпраці можливе лише за практичного функціонування локального осередку, роль якого відіграє Науково-навчальний центр судової стоматології.

Представниками Центру апробовано ряд європейських методик ідентифікації, адаптовано алгоритм ідентифікації осіб згідно шифрів та кодів DVI, розроблено ряд власних клініко-лабораторних оригінальних методик ідентифікації осіб: метод ідентифікації осіб за рентгенологічними ознаками на основі порівняння показників контрасту стоматологічних втручань (пріоритет якого засвідчено патентом на корисну модель UA № 86490, Бюлетень № 24 «Спосіб комплексної експертної оцінки якості стоматологічних втручань шляхом контрастного контурування цифрових ортопантограм за Костенком», 2013), пошуковий метод автоматизованої оцінки та порівняння гістограм для ідентифікації осіб зі змінним стоматологічним статусом (пріоритет якого засвідчено патентом на корисну модель UA № 86492, Бюлетень № 24 «Спосіб ідентифікації осіб шляхом порівняння інтенсивності зображення цифрових ортопантограм за Костенком», 2013), метод ідентифікації рентгенологічних зображень за допомогою комп'ютеризованих графічних алгоритмів співставлення кластерних об'єктів цифрових ортопантограм, методи антропометричних константних та змінних індексів нижньої щелепи з урахуванням абсолютних та відносних похибок для застосування ідентифікації осіб з дефектами великої протяжності та при повній адентії (пріоритети яких засвідчені патентами на корисну модель UA № 86493, Бюлетень № 24 «Спосіб ідентифікації осіб за стоматологічним статусом шляхом обрахунку сталих антропометричних індексів нижньої на цифрових ортопантограмах» та UA № 86491, Бюлетень № 24 «Спосіб експертної оцінки рівня атрофії коміркової частини нижньої щелепи на цифрових ортопантограмах за Костенком», 2013), метод чисельної оцінки та порівняння зміни висоти рівня коміркового відростка нижньої щелепи для рестрації безпосередніх та віддалених результатів реконструктивної денто-альвеолярної хірургії та відновного ортопедичного і ортодонтичного лікування, метод визначення змін ясенного краю опорних зубів при незнімному протезуванні (пріоритет якого засвідчено патентом на корисну модель UA № 62729, Бюлетень № 17 «Спосіб визначення змін рівня ясенного краю опорних зубів при незнімному протезуванні», 2011), метод ідентифікації основних стоматологічних матеріалів на основі порівняння результатів лабораторних ультразвукових досліджень основних стоматологічних матеріалів, метод об'єктивної оцінки змін кісткової тканини в перімплантатній області за результатами конусно-променевої комп'ютерної томографії (пріоритет якого засвідчено патентом на корисну модель UA № 113154, Бюлетень № 1 «Спосіб поетапної оцінки змін кісткової тканини навколо дентальних імплантатів за даними комп'ютерно-томографічних досліджень»

Директором центру проф. Костенком Є.Я. було видано методичні рекомендації для впровадження в практику: «Скануючі методики комп'ютерної ідентифікації особи за цифровими ортопантограмами» і «Комп'ютерна ідентифікація осіб за стоматологічним статусом», а також «Атлас ідентифікації внутрішньокісткових дентальних імплантатів за рентгенологічними ознаками» (затверджено Міністерством освіти і науки України).

Члени Центру вперше представляли Асоціацію судової стоматології України на Конгресі Міжнародної організації судової одонто-стоматології 2013 (International Organization for Forensic Odonto-Stomatology International Congress, Firenze, Italy, 29-31 August, 2013) та Міжнародній судово-медичній конференції «Актуальні питання судово-медичної експертизи» (м. Чернівці, 25-27 вересня 2013 р.), що затверджено відповідними сертифікатами. Директор центру проф. Костенко Є.Я. очолював секцію дентальної ідентифікації на офіційному міжнародному конгресі IOFOS в Італії (2013) разом із професором Університету Осло Торе Солхеймом.

На фото проф. Костенко Є.Я. разом з проф. Торе Солхеймом очолюють секцію дентальної ідентифікації на конгресі IOFOS (Італія)

З того часу працівниками Центру представлено результати власних досліджень більше, ніж на 50 вітчизняних та закордонних фахових та професійно-спрямованих наукових форумах, включаючи такі в Німеччині, Італії, Індонезії, Саудівській Аравії, ОАЕ, Туреччині.

Працівники Центру проф. Костенко Є.Я. та аспірант Гончарук-Хомин М.Ю. пройшли відповідне фахове стажування, спрямоване на навчання основним методам дентальної ідентифікації у випадках масових катастроф у університетах Осло (Норвегія) та Рейк'явіку (Ісландія), таким чином вони є сертифікованими спеціалістами у галузі судової одонтології.

Працівниками центру у 2015 р. у тісній співпраці із Асоціацією судових медиків України, кафедрою судової медицини НМАПО ім. П.Л. Шупика, Асоціацією судової стоматології України та регіональним бюро судово-медичної експертизи було організовано міжнародну конференцію «Сучасні досягнення судово-медичної науки та експертизи». Серед її учасників були представники 7 кафедр судової медицини ВНМЗ, 12 бюро судово-медичної експертизи та 25 гостей з Німеччини, Норвегії, Словаччини, Молдови.

На фото учасники конференції «Сучасні досягнення судово-медичної науки та експертизи» (2015 р., Ужгород)

Запрошеними почесними гостями конференції стали засновник Міжнародної асоціації судової стоматології професор Торе Солхейм (Норвегія), президент східноєвропейської Асоціації судової медицини Курт Трубнер (Німеччина), провідний судово-медичний експерт Словаччини Йозеф Шідло (Словаччина), а також делегація з Молдови на чолі з Андрієм Падурою.

Науково-навчальний центр тісно співпрацює із регіональними бюро судово-медичними експертизами, кафедрами судової медицини вітчизняних та закордонних університетів, кафедрою судової медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, та зокрема її очільником д.мед.н., проф. Мішаловим В.Д.

На фото директор Науково-навчального центру судової стоматології проф. Костенко Є.Я. та завідувач кафедри судової медицини НМПАО ім. П.Л. Шупика проф. Мішалов В.Д. із молодими спеціалістами

Працівники науково-навчального центру судової стоматології брали участь у організації допомоги та підготовці заходів Київського міського бюро судово-медичної експертизи Департаменту охорони здоров'я м. Києва щодо ідентифікації осіб, загиблих під катастрофі рейсу МН17 на території України у 2014 році.

У 2017 р. директор Науково-навчального центру судової стоматології проф. Костенко Є.Я. та аспірант Гончарук-Хомин М.Ю. представляли Україну на офіційному міжнародному конгресі IOFOS, що відбувся в м. Левен (Бельгія). Професор Костенко Є.Я. входив до складу наукової комісії та організаційного комітету конференції та особисто приймав участь у формуванні наукової програми міжнародного форуму.

На фото працівники Науково-навчального центру судової стоматології проф. Костенко Є.Я. та аспірант Гончарук-Хомин М.Ю. разом із паст-президентами Міжнародної Організації судової одонто-стоматології IOFOS проф. Nakan Mornstad, Tore Solheim, Eddy de Valck

На фото Мирослав Гончарук-Хомин під час презентації власної наукової доповіді на офіційному конгресі IOFOS (м. Левен, Бельгія, 2017 р.)

За роки існування Науково-навчального центру судової стоматології його працівниками опубліковано більше сотні наукових робіт як у вітчизняних наукових виданнях, так і відповідних виданнях закордоном, включаючи публікації у виданнях, індексованих у науково-метричній базі Scopus.

Протягом 2018–2020 рр. на базі центру проводилася активна наукова робота, присвячена комплексній оцінці змін стоматологічного статусу дітей та підлітків в ході проведення судово-медичних експертиз та з метою оптимізації якості надання стоматологічної допомоги. Результати даної роботи висвітлені у низці наукових проєктів, публікацій та представлені у відповідних дисертаційних дослідженнях.

Науково-навчальний центр налагодив співпрацю не тільки із профільними судово-медичними органі-

заціями, але й з іншими професійними стоматологічними спілками, зокрема такими як, Асоціація стоматологів-ортопедів і зубних техніків України, Асоціація цифрової стоматології (Digital Dental Society, Італія), Osteuropa Verein Rechtsmedizin (Німеччина).

Таким чином, Науково-навчальний центр судової стоматології продовжує свою прогресивну діяльність у сфері судової одонтології, розробляючи та впроваджуючи в практику нові методи цифрового аналізу результатів рентгенологічних досліджень зубо-щелепового апарату, а також принципи та підходи до оцінки змін та ідентифікації осіб за даними стоматологічного статусу.

В 2023 році українська делегація у складі президента Асоціації судової стоматології професора Костенка Є.Я., начальника головного бюро судово-медичної експертизи МОЗ України Розовика І.В. та директора науково-навчального центру судової стома-

тології доктора філософії Гончарук-Хомина М.Ю. представляла України на міжнародному конгресі IOFOS 2023 в м. Дубровник (Хорватія). Директора Науково-навчального центру судової стоматології Гончарук-Хомина М.Ю. було залучено до науково-комітету конференції та Генеральної Асамблеї IOFOS в ході проведення конгресу. Під час лекцій представників української делегації було висвітлено проблеми реалізації судово-медичних експертиз в умовах воєнного стану, а також аргументовано доцільність впровадження нових методи судово-стоматологічної ідентифікації із використанням сучасних діагностичних можливостей інтраоральних сканів та технології штучного інтелекту. В ході проведення конгресу представникам української делегації вдалося залучитися підтримкою керівництва IOFOS для розширення методологічної підтримки у розвитку галузі судової стоматології в Україні в умовах війни.